

Ewa Jagodzińska-Komar

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie
<https://orcid.org/0000-0003-0521-5054>

Rozwój usług płatniczych w świetle koncepcji otwartych finansów

Streszczenie

Celem artykułu jest analiza rozwoju usług płatniczych w kontekście aktualnych i nadchodzących zmian w zakresie regulacji prawnych w sektorze finansowym. Perspektywy rozwoju usług płatniczych zostały przeanalizowane w oparciu o publikacje zarówno polskie, jak i zagraniczne, ze szczególnym uwzględnieniem dyrektywy PSD2, dyrektywy PSD3 oraz rozporządzenia PSR. Metoda analizy w artykule pozwoliła na przedstawienie zmian w sektorze finansowym w związku z wprowadzeniem nowych unijnych regulacji prawnych dotyczących rynku finansowego. Na podstawie przeprowadzonej analizy można stwierdzić, że dyrektywa PSD3 i rozporządzenie PSR będą miały istotny wpływ na stworzenie zintegrowanego, otwartego i bezpiecznego rynku usług płatniczych w Unii Europejskiej. Koncepcja otwartych finansów ma na celu wprowadzenie istotnych zmian w sektorze finansowym, które przyczynią się do zwiększenia konkurencyjności, poprawy jakości usług oraz lepszej ochrony konsumenta.

Słowa kluczowe: otwarta bankowość, otwarte finanse, dyrektywa PSD2, dyrektywa PSD3

Kody klasyfikacji JEL: G21, G30, G32

1. Wprowadzenie

Rynek usług płatniczych ma kluczowe znaczenie dla stabilności obrotu finansowego i dlatego stanowi tak istotny obszar regulacji w gospodarce państw członkowskich Unii Europejskiej. Każdy kraj członkowski charakteryzuje się różnym poziomem zaawansowania infrastruktury płatniczej, co utrudnia unifikację usług płatniczych. Płatności elektroniczne charakteryzują się w ostatnich latach swoją zmiennością i ciągle wprowadzanymi innowacjami w ich zakresie, głównie z inicjatywy ustawodawczej. Rozwój usług płatniczych w kontekście otwartych finansów to temat, który zyskuje coraz bardziej na znaczeniu w związku z pakietem PSD3 [COM (2023) 366; COM (2023) 367], i związane jest to z rozwojem cyfryzacji oraz innowacji technologicznych w sektorze finansowym. Koncepcja otwartych finansów promuje dostęp do danych finansowych oraz możliwość ich wykorzystania przez różne podmioty, mając na celu zwiększenie konkurencyjności, innowacyjności oraz poprawy jakości usług finansowych. W artykule szczególna uwaga została poświęcona wpływowi dyrektywy PSD2 oraz planowanemu wdrożeniu pakietu PSD3, które w znacznym stopniu przyczyniają się do przekształcenia sposobu funkcjonowania rynku płatności, otwierając go na nowe podmioty, takie jak firmy technologiczne (fintechy), oraz zwiększającą się konkurencyjność i bezpieczeństwo oferowanych przez banki usług. Dyrektywa PSD3 (Payment Services Directive 3), opublikowana 28 czerwca 2023 roku, stanowi odpowiedź na ewoluujące potrzeby rynku usług finansowych w Unii Europejskiej oraz dynamiczne zmiany technologiczne, które zaszły od czasu uchwalenia dyrektywy PSD2.

Celem artykułu jest analiza rozwoju usług płatniczych w kontekście aktualnych i nadchodzących zmian w zakresie regulacji prawnych w sektorze finansowym. Dyrektywa PSD3 i rozporządzenie PSR mają na celu dalsze usprawnienie i integrację rynku płatności, poprawę bezpieczeństwa, zwiększenie konkurencyjności oraz przygotowanie sektora finansowego na wyzwania związane z wprowadzeniem koncepcji otwartych finansów.

W artykule przedstawiono prognozy dotyczące rozwoju usług płatniczych w kontekście dynamicznych zmian regulacyjnych, jak i postępującej cyfryzacji sektora finansowego. W pierwszej kolejności została opisana dyrektywa PSD2, która wprowadziła koncepcję otwartej bankowości. Następnie został przedstawiony pakiet PSD3, który w istotnym stopniu będzie miał wpływ na zmiany w funkcjonowaniu rynku płatności.

2. Przegląd literatury

Publikacje naukowe związane z koncepcją otwartych finansów są ubogie. Na wyróżnienie zasługuje publikacja Nowakowskiego *Od otwartej bankowości do otwartych finansów – ograniczenia otwartej bankowości z perspektywy prawnoregulacyjnej*, opublikowana w czasopiśmie Polskiej Akademii Nauk. Niniejszy artykuł również jest kontynuacją analiz prowadzonych przez autorkę [Grzywacz, Jagodzińska-Komar, 2018; Grzywacz, Jagodzińska-Komar, 2019; Ja-

godzińska-Komar, 2025]. Większość artykułów dotycząca tematu otwartych finansów została opracowana przez firmy konsultingowe i przez instytucje europejskie. Na ten temat powstały również raporty przygotowane przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, Europejski Trybunał Obrachunkowy oraz Bank Rozrachunków Międzynarodowych.

W artykule przyjęto hipotezę, że koncepcja otwartych finansów w istotnym stopniu wpłynie na rozwój i bezpieczeństwo innowacyjnych usług płatniczych na europejskim rynku finansowym.

3. Metodologia

W artykule została wykorzystana metoda studiów literaturowych w oparciu o literaturę krajową oraz zagraniczną. Wykorzystano dostępne raporty opracowane m.in. przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, Europejski Trybunał Obrachunkowy, Bank Rozrachunków Międzynarodowych. W największym stopniu zostały wykorzystane regulacje prawne opracowane przez Komisję Europejską: dyrektywa PSD2 (w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego) [Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366] oraz projekty dyrektywy PSD3 (w sprawie usług płatniczych i usług związanych z pieniądzem elektronicznym) [COM (2023) 366] i rozporządzenia PSR [COM (2023) 367]. Oparto się również na bieżących informacjach z prasy fachowej.

4. Otwarta bankowość w kontekście wymogów dyrektywy PSD2

Otwarta bankowość (ang. *open banking*) funkcjonuje od 2019 roku w Unii Europejskiej i Wielkiej Brytanii (w Polsce została zaimplementowana do prawa polskiego we wrześniu 2019 roku). Koncepcja ta w połowie 2023 roku została wprowadzona w ponad 80 państwach świata. Otwarta bankowość została uregulowana przez dyrektywę usług płatniczych (PSD2) na poziomie Unii Europejskiej. Poszczególne państwa członkowskie przyjęły różne strategie dotyczące implementacji tej dyrektywy do krajowych przepisów i skutkiem tego jest fragmentaryzacja rynku europejskiego. W dniu 24 lipca 2013 roku Komisja Europejska przedłożyła propozycję nowelizacji dyrektywy o usługach płatniczych PSD w celu podniesienia konkurencyjności handlu na terenie Unii Europejskiej oraz rozwijania jego innowacyjności. Ten akt prawny spowodował, że rynek europejskich płatności stał się bardziej bezpieczny, oraz wpłynął na rozwój innowacyjnych usług płatniczych w sektorze bankowym.

Dyrektywa PSD2 umożliwiła innym podmiotom niż banki ekspansję na rynki unijne, ponieważ zostały ujednolicone standardy, co wpłynęło na zniesienie barier między państwami członkowskimi Unii Europejskiej. Implementacja tego aktu prawnego do prawa krajowego jest z pewnością jedną z najważniejszych kwestii warunkujących rozwój sektora finansowego, ze szczególnym uwzględnieniem sektora bankowego. Implementacja tej unijnej dyrektywy

przyniosła nie tylko korzyści dla banków, ale również dla konsumentów. Dyrektywa PSD2 wpłynęła na rozwój sektora fintech, który jest wsparciem w rozwoju innowacyjnych usług płatniczych. Narodowe implementacje dyrektywy o usługach płatniczych PSD2 znacząco wpłynęły na rozwój sektora finansowego (nie tylko dla branży fintech, ale również dla banków).

Koncepcja otwartej bankowości odnosi się do technologii oraz usług opartych na interfejsach API w obszarze finansów. Aplikacja API umożliwia podmiotom trzecim budowę serwisów, które będą miały dostęp do danych udostępnianych przez instytucje finansowe (przede wszystkim banki). Wykorzystując koncepcję otwartej bankowości, banki poczyniły znaczne postępy w wielu dziedzinach, takich jak np.: zadowolenie klientów, możliwości dystrybucji oraz rozwoju innowacji. Zarazem warto zwrócić uwagę, że model ten stwarza również wyzwania, do których należą m.in. wprowadzenie bezpiecznych połączeń z systemami klientów oraz zapewnienie im prywatności. Tabela 1 ilustruje możliwości i wyzwania otwartej bankowości.

Tabela 1. Możliwości i wyzwania otwartej bankowości

Możliwości otwartej bankowości	Wyzwania otwartej bankowości
Ulepszona oferta produktów	Ryzyko dla reputacji i zaufanej marki
Ulepszona dystrybucja	Wyłączenie z pośrednictwa stron trzecich
Dostarczanie innowacyjnych rozwiązań na bazie mniejszej infrastruktury	Utrata dochodów
Zwiększone ograniczenie ryzyka	Domyslna odpowiedzialność właścicielska
Partnerstwo i rozwój ekosystemu finansowego	Problemy ze starszymi wersjami
	Obawy i ograniczenia związane z bezpieczeństwem cybernetycznym

Źródło: Grzywacz i Jagodzińska-Komar [2019, s. 43].

5. Koncepcja otwartych finansów i pakiet PSD3

Komisja Europejska opublikowała 28 czerwca 2023 roku projekt nowej dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady [COM (2023) 366] (która przewiduje, podobnie jak dyrektywa PSD2, harmonizację pełną) oraz unijne rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady [COM (2023) 367] (rozporządzenia stosuje się bezpośrednio w państwach członkowskich i nie wymagają one implementacji).

W ramach pakietu dyrektywy PSD3 wprowadzono zmiany w następujących obszarach:

- usług płatniczych,
- otwartych finansów,
- cyfrowego euro.

Zaprezentowane nowe akty prawne mają na celu przeciwdziałanie wykrytym problemom na unijnym rynku płatności, w tym zagrożeniom związanym z oszustwami, oraz trudnościom, z jakimi borykają się dostawcy usług płatniczych w ramach bankowości otwartej. Planowana

dyrektywa PSD3 oraz rozporządzenie PSR mają także na celu ułatwienie dostępu do systemów płatności i rachunków bankowych dla dostawców usług płatniczych spoza sektora bankowego.

W odróżnieniu od PSD2, która koncentrowała się głównie na umożliwieniu dostępu stron trzecich do rachunków płatniczych w celu inicjowania płatności oraz uzyskiwania informacji o rachunku, dyrektywa PSD3 wprowadza szersze i głębsze zmiany obejmujące całość usług finansowych. Znacząco rozszerzono zakres usług płatniczych, dostosowując definicje do nowych modeli biznesowych, obejmujących płatności realizowane przez aplikacje mobilne, platformy internetowe czy nowe usługi wbudowane w ekosystemy cyfrowe. Jednocześnie uproszczono procedury licencyjne, co ma ułatwić wejście na rynek nowym dostawcom usług płatniczych i tym samym zwiększyć konkurencyjność, szczególnie w odniesieniu do dynamicznie rozwijających się fintechów [Jagodźńska-Komar, 2025, s. 5].

Dyrektywa PSD3 wprowadza koncepcję otwartych finansów, które rozbudowują otwartą bankowość, która została zapoczątkowana w ramach PSD2. Nowy akt prawny zakłada rozszerzenie dostępu do danych finansowych poza tradycyjne rachunki bankowe, obejmując także informacje o produktach kredytowych, inwestycyjnych, emerytalnych oraz ubezpieczeniowych. Lista obejmuje instytucje i przedsiębiorstwa działające w branżach od instytucji kredytowych i płatniczych, przez dostawców usług w zakresie kryptowalut i ASI (alternatywne spółki inwestycyjne), aż po zakłady ubezpieczeń i instytucje pracowniczych programów emerytalnych. Dostęp do nich w zakresie Open Finance będzie miała również nowo utworzona przez regulację kategoria podmiotów, czyli FISP – Financial Information Service Providers. Umożliwi to konsumentom zarządzanie całością swojego majątku finansowego w sposób zintegrowany za pomocą zewnętrznych aplikacji, zwiększając możliwości personalizacji usług oraz poprawiając katalogi ofert dostępnych na rynku. Wprowadzenie regulacji dla otwartych finansów ma także na celu uporządkowanie zasad udostępniania danych, zapewnienie wysokich standardów bezpieczeństwa oraz umożliwienie łatwiejszego porównywania ofert i usług finansowych przez klientów indywidualnych oraz przedsiębiorców. Dyrektywa PSD3 istotnie wzmacnia pozycję konsumenta, wprowadzając większą kontrolę nad tym, kto i w jakim zakresie ma dostęp do jego danych finansowych [Jagodźńska-Komar, 2025, s. 6–7].

Ważnym aspektem PSD3 jest także trwający proces przygotowań do wdrożenia cyfrowego euro, czyli oficjalnej cyfrowej waluty emitowanej przez Europejski Bank Centralny. Cyfrowe euro ma być środkiem płatniczym powszechnie akceptowanym w całej strefie euro, działającym równoległe do gotówki oraz obecnych form pieniądza elektronicznego. PSD3, choć nie wprowadza bezpośrednich przepisów dotyczących samej emisji cyfrowego euro, tworzy ramy prawne pozwalające na integrację cyfrowych walut banku centralnego z istniejącymi systemami płatniczymi. Sektor bankowy będzie musiał zmierzyć się z nowymi wyzwaniami związanymi z obsługą transakcji przy użyciu cyfrowego euro, zapewnieniem odpowiednich systemów rozliczeniowych oraz dostosowaniem procesów zarządzania ryzykiem operacyjnym i cybernetycznym. Wprowadzenie go niesie także istotne konsekwencje dla modeli biznesowych banków, zmuszając je do przemyślenia strategii w zakresie usług płatniczych i produktów depozytowych, ponieważ zaimplementowanie nowego modelu pieniądza mogłoby wiązać

się z zagrożeniem stabilności finansowej w strefie euro. W związku z tym dołożono starań na określenie pewnych ograniczeń w stosowaniu tego pieniądza. Jego ilość w portfelu elektronicznym zostanie ograniczona, a dzięki temu miałyby nie następować sytuacja odpływu depozytów bankowych. Specjalnie utworzona grupa do spraw opracowania zbioru zasad, procedur i standardów zajmuje się m.in. sporządzeniem wymogów w zakresie zarządzania ryzykiem oraz wymogów technicznych. Jednocześnie cyfrowe euro, poprzez swoją konstrukcję, ma wzmocnić suwerenność monetarną strefy euro oraz ograniczyć zależność europejskiego rynku płatności od globalnych dostawców technologii finansowych [Jagodzińska-Komar, 2025, s. 6–7].

Następnym obszarem regulacji jest projekt rozporządzenia w sprawie dostępu do danych finansowych (tzw. FIDA, Financial Information Data Access) [COM (2023) 360]. Regulacja ta ma na celu utworzenie systemu odpowiedzialnego za pozyskiwanie i wykorzystywanie danych finansowych, które będą przechowywane przez inne przedmioty, oczywiście po uzyskaniu wcześniej zgody od klienta. Koncepcja otwartych finansów (ang. *open finance*) jest rewolucyjnym rozwiązaniem i jest to drugi system, który został wprowadzony przez regulacje Komisji Europejskiej – pierwszy to otwarta bankowość wprowadzony przez dyrektywę PSD2.

Termin „otwarte finanse” został po raz pierwszy użyty przez Komisję Europejską w komunikacie dotyczącym strategii dla Unii Europejskiej w ramach finansów cyfrowych z 24 września 2020 roku: „Otwarte finanse mogą prowadzić do powstania lepszych produktów finansowych, lepszego ukierunkowania doradztwa i lepszego dostępu dla konsumentów oraz większej efektywności transakcji między przedsiębiorstwami. Dostęp do większej ilości danych klientów umożliwiłby również usługodawcom oferowanie bardziej spersonalizowanych usług, lepiej dostosowanych do konkretnych potrzeb klientów. Zrównoważone ramy regulacyjne w zakresie udostępniania danych dotyczących produktów finansowych będą wspierać sektor finansowy przy pełnym wykorzystaniu potencjału finansów opartych na danych oraz skutecznie chronić osoby, których dane dotyczą, które muszą mieć pełną kontrolę nad swoimi danymi” [COM (2020) 591]. Termin ten jest również używany poza kontynentem europejskim. W 2022 roku amerykańscy naukowcy w artykule *The Promise and Perils of Open Finance* [Awrey, Macey, 2022] zdefiniowali koncepcję otwartych finansów. W artykule tym zostały wyróżnione trzy obszary, które kształtują otwarte finanse:

- dostęp do danych (ang. *data access*) oraz udostępnianie danych (ang. *data sharing*),
- przenoszalność danych (ang. *data portability*),
- interoperacyjność danych (ang. *data interoperability*).

W listopadzie 2023 roku Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) opublikowała raport *Open Finance Policy Considerations* [OECD, 2023], w którym opisano najważniejsze aspekty koncepcji otwartych finansów, czyli: ochrona konsumenta, poszanowanie prywatności danych oraz cyberbezpieczeństwo. Natomiast Bank Rozrachunków Międzynarodowych (BIS) w swoim opracowaniu *Finternet: The Financial System for the Future* [Carstens, 2024] zwrócił uwagę, że otwarte finanse będą miały wpływ na wzmocnienie konkurencyjności sektora finansowego.

Warto zwrócić uwagę, że koncepcja otwartych finansów ma znacznie szerszy zakres niż otwarta bankowość (w przypadku podmiotów, które będą zobowiązane przekazywać między sobą dane, oraz zakresu udostępniania danych). Ponadto rozporządzenie przewiduje odpłatność za pozyskanie danych w ramach Open Finance (inaczej niż w przypadku Open Banking).

Do podmiotów, które będą musiały zastosować się do projektu FIDA [COM (2023) 360], czyli rozporządzenia w sprawie dostępu do danych finansowych, należą [KPMG, 2023]:

- instytucje kredytowe,
- instytucje płatnicze,
- instytucje pieniądza elektronicznego (o ile nie zostaną zastąpione instytucjami płatniczymi w drodze transpozycji PSD3),
- firmy inwestycyjne,
- dostawcy usług w zakresie kryptoaktywów i wydawcy tokenów powiązanych z aktywami,
- zarządzający alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi,
- spółki zarządzające przedsiębiorstwami wspólnego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe,
- zakłady ubezpieczeń i towarzystwa reasekuracji,
- instytucje pracowniczych programów emerytalnych,
- kredytowe agencje ratingowe,
- dostawcy usług crowdfundingowych,
- dostawcy ogólnoeuropejskich indywidualnych projektów emerytalnych,
- dostawcy usług informacji finansowej.

Podkreślono, że w projekcie pojawiła się nowa kategoria podmiotów, tzw. FISP – Financial Information Service Providers, które będą posiadały zezwolenie na uzyskiwanie od klienta dostępu do jego danych finansowych.

Dane udostępniane w Open Finance będą miały znacznie szerszy zakres niż w przypadku Open Banking i będą dotyczyć [KPMG, 2023]:

- „umów o kredyty hipoteczne, pożyczki i rachunki oszczędności,
- inwestycji w instrumenty finansowe, ubezpieczeniowych produktów inwestycyjnych, kryptoaktywów, nieruchomości i innych powiązanych aktywów finansowych oraz korzyści ekonomicznych płynące z tych aktywów,
- uprawnień emerytalnych w pracowniczych programach emerytalnych,
- uprawnień emerytalnych w zakresie zapewniania ogólnoeuropejskich indywidualnych produktów emerytalnych,
- produktów ubezpieczeniowych innych niż na życie,
- danych stanowiących część oceny zdolności kredytowej firmy, które są gromadzone w ramach procesu ubiegania się o pożyczkę lub wniosku o ocenę zdolności kredytowej”.

Przepisy, które obowiązują w obecnej dyrektywie PSD2, będą podzielone pomiędzy PSD3 i PSR. Przepisy dotyczące praw i obowiązków dostawców usług płatniczych i użytkowników w zakresie świadczenia usług płatniczych będą regulowane przez rozporządzenie PSR, natomiast przepisy regulujące wymogi niezbędne do uzyskania zezwolenia na prowadzenie

działalności jako instytucji płatniczej oraz uprawnienia i narzędzia nadzorcze nad tymi podmiotami zostały zawarte w dyrektywie PSD3.

W tabeli 2 zostały przedstawione najważniejsze kwestie dotyczące zarówno dyrektywy PSD3, jak i rozporządzenia PSR.

Tabela 2. Najważniejsze informacje dotyczące dyrektywy PSD3 i rozporządzenia PSR

Dyrektywa PSD3	Rozporządzenie PSR
1) podwyższenie kwoty kapitału założycielskiego w zależności od usługi płatniczej: a) w przypadku przekazu pieniężnego, kapitał nie może w żadnym momencie działalności być niższy niż 25 000 EUR, b) w przypadku inicjowania płatności, kapitał nie może w żadnym momencie działalności być niższy niż 50 000 EUR, c) w przypadku świadczenia usług związanych z pieniądzem elektronicznym, kapitał nie może w żadnym momencie działalności być niższy niż 40 000 EUR	1) wprowadza jednolite wymogi dotyczące informowania konsumentów
2) projekt PSD3 zawiera dodatkowe wymogi dotyczące wniosku o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w charakterze instytucji płatniczej (do wniosku należy dołączyć również plan likwidacji na wypadek upadłości instytucji płatniczej)	2) ustanawia prawa i obowiązki użytkowników oraz dostawców usług płatniczych
3) została określona definicja legalnych dystrybutorów czyli osób, które wykupują lub dystrybuują pieniądź elektroniczny	3) zostają rozszerzone prawa niebankowych dostawców usług płatniczych w ramach dostępu do systemów płatności
4) operatorzy bankomatów, którzy nie prowadzą rachunków płatniczych ani nie świadczą innych usług płatniczych, nie będą musieli uzyskać zezwolenia, jednak mają obowiązek rejestracji aby móc prowadzić działalność	4) wprowadza regulację dotyczące odpowiedzialności dostawcy usług płatniczych w przypadku bezprawnej manipulacji osoby trzeciej podającej się za dostawcę usług płatniczych
5) zostaną opracowane regulacyjne standardy techniczne (<i>Regulatory Technical Standards, RTS</i>), które będą dotyczyły: a) wniosku dotyczącego udzielenia zezwolenia, b) wymogów w kwestii ochrony środków pieniężnych, c) prowadzenia i zarządzania centralnym rejestrem elektronicznym	5) poszerzenie przepisów dotyczących nieautoryzowanych transakcji płatniczych oraz obowiązek stosowania silnego uwierzytelniania klienta (SCA)
6) zostaną opracowane wykonawcze standardy techniczne (<i>Implementing Technical Standards, ITS</i>) dotyczące struktury informacji, które mają być przekazywane przez odpowiednie właściwe organy krajowe (standardy i formaty, które są niezbędne do rejestru EUNB)	6) zostały określone regulacyjne standardy techniczne (RTS) dotyczące m.in.: sprawozdawczości dotyczących oszustw, monitorowania transakcji, sprecyzowania jakie dane muszą być przekazywane i jak często do określonych organów
	7) określenie wykonawczych standardów technicznych (ITS), czyli standardowych formularzy i szablonów (raportowanie oszustw płatniczych), które są wymagane przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego oraz właściwe organy

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Projekt dyrektywy PSD3 [2023], Projekt rozporządzenia PSR [2023], Dyrektywa (UE) w sprawie usług płatniczych i usług związanych z pieniądzem elektronicznym w ramach rynku wewnętrznego, zmieniająca dyrektywę 98/26/we i uchylająca dyrektywy (UE) 2015/2366 I 2009/110/WE, Pakiet regulacji dot. płatności i otwartych finansów ogłoszony przez Komisję obejmuje także projekt rozporządzenia w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego („PSR”).

6. Wpływ pakietu PSD3 na bezpieczeństwo usług płatniczych

Projekt rozporządzenia PSR [COM (2023) 366] powstał jako odpowiedź na braki zidentyfikowane w funkcjonowaniu dyrektywy PSD2. Warto podkreślić, że dyrektywa PSD2 wprowadziła wiele przełomowych rozwiązań, jak np. silne uwierzytelnianie klienta czy udostępnienie danych bankowych podmiotom trzecim, jednak w praktyce nie zapewniła pełnej realizacji celów, jakie jej przyświecały. Problemem okazało się fragmentaryczne wdrażanie przepisów w państwach członkowskich, brak jednolitych standardów API, ograniczona dostępność danych i interfejsów oraz nieefektywny nadzór nad podmiotami trzecimi. Z perspektywy wielu uczestników rynku przepisy PSD2 pozostawiły zbyt dużą dowolność implementacyjną poszczególnym państwom, co doprowadziło do rozbieżności, a tym samym utrudniło rozwój paneuropejskich modeli biznesowych. W praktyce oznaczało to, że firma działająca na terenie kilku państw członkowskich musiała dostosowywać swoje działania do zróżnicowanych wymagań lokalnych regulatorów. Komisja Europejska zdecydowała się więc na przyjęcie formy rozporządzenia, które ma bezpośrednie zastosowanie w krajach UE, co pozwoli uniknąć różnic w implementacji i zapewni jednolity poziom ochrony konsumenta w Unii Europejskiej. Rozporządzenie PSR jest zatem odpowiedzią nie tylko na potrzeby rynku, ale także na konkretne problemy wynikające z doświadczeń związanych z PSD2 [COM (2023) 367].

Raport Europejskiego Trybunału Obrachunkowego wykazał, że pomimo przepisów wdrożonych przez dyrektywę PSD2, nadal istnieją braki w zakresie jednolitego stosowania standardów bezpieczeństwa. W związku z tym poziom ochrony konsumentów w poszczególnych państwach członkowskich różni się i dlatego Komisja Europejska dostrzegła potrzebę dalszego rozwoju ram regulacyjnych. W 2023 roku został przedstawiony projekt nowej dyrektywy PSD3 oraz rozporządzenia PSR, których głównym celem jest zwiększenie harmonizacji przepisów w całej UE poprzez bezpośrednie stosowanie rozporządzenia oraz zaostrzenie regulacji dotyczących zapobiegania oszustwom płatniczym. W rozporządzeniu PSR określono m.in. obowiązek prowadzenia przez dostawców usług płatniczych rejestru przypadków oszustw, zwiększenia wymagań w zakresie weryfikacji użytkowników oraz bardziej restrykcyjnego nadzoru nad bezpieczeństwem usług inicjowania płatności [European Court of Auditors, 2025].

Nowe regulacje prawne mają za zadanie usprawnić dostęp do danych płatniczych przy zachowaniu ich integralności i poufności, wprowadzając obowiązkowe audyty zabezpieczeń. Europejski Trybunał Obrachunkowy podkreślił, że sukces wdrożenia pakietu PSD3 będzie zależał nie tylko od jakości przyjętych regulacji, ale także od skuteczności ich praktycznego wdrażania oraz od zdolności państw członkowskich do zapewnienia jednolitych standardów cyberbezpieczeństwa [European Court of Auditors, 2025].

Otwarta bankowość, która została wprowadzona przez dyrektywę PSD2, miała na celu stworzenie bardziej konkurencyjnego rynku usług finansowych. Koncepcja ta przyniosła wiele korzyści w postaci większej innowacyjności oraz poprawy dostępności usług płatniczych, jednak Europejski Trybunał Obrachunkowy stwierdził, że rozwój otwartej bankowości

w praktyce wiąże się z istotnymi zagrożeniami w zakresie cyberbezpieczeństwa. Jednym z istotnych problemów wskazanych w raporcie jest brak pełnej standaryzacji interfejsów API udostępnianych przez banki, co skutkuje nierównomiernym poziomem zabezpieczeń oraz podatnością na przejmowanie danych uwierzytelniających czy też zakłócenie w komunikacji pomiędzy stronami. Komisja Europejska nie ustanowiła jednolitych, obowiązkowych standardów technicznych dla otwartych interfejsów, pozostawiając dużą swobodę dostawcom usług płatniczych. W odpowiedzi na rosnące zagrożenia, w dyrektywie PSD3 i rozporządzeniu PSR przewidziano zaostrzenie wymagań dotyczących bezpieczeństwa otwartej bankowości, w tym obowiązek stosowania certyfikowanych interfejsów API, wprowadzenie audytów bezpieczeństwa oraz bardziej rygorystycznych wymagań dotyczących monitorowania dostępu do danych rachunkowych. Europejski Trybunał Obrachunkowy zauważył, że bez skutecznego nadzoru i odpowiedniego egzekwowania nowych przepisów ryzyko wycieków danych i ataków cybernetycznych będzie nadal wysokie [European Court of Auditors, 2025].

7. Podsumowanie i wnioski

Na podstawie przeprowadzonej analizy można stwierdzić, że przyszłość usług płatniczych będzie w dużej mierze determinowana przez zdolność instytucji finansowych do integracji innowacyjnych technologii z istniejącą infrastrukturą oraz przez umiejętność reagowania na rosnące wymagania regulatorów. Kluczowym wyzwaniem pozostanie zatem nie tylko dalsza automatyzacja i cyfryzacja procesów, ale także zapewnienie ich bezpieczeństwa i transparentności w środowisku o coraz większej złożoności.

Według badań przeprowadzonych przez European Merchant Bank [2025] pakiet PSD3 będzie miał wpływ na:

- bardziej zaawansowane środki bezpieczeństwa – dyrektywa wzmacnia wymogi uwierzytelniania w celu zwalczania bardziej skomplikowanych oszustw finansowych poprzez obowiązek stosowania zaawansowanych metod szyfrowania i szerszego stosowania silnego uwierzytelniania klienta (SCA),
- powstanie jednolitych przepisów prawnych dotyczących otwartej bankowości – dyrektywa udoskonala zasady dostępu stron trzecich do danych klientów, zachęcając do interoperacyjności między bankami i fintechami, przy jednoczesnym zachowaniu solidnych zabezpieczeń prywatności,
- zharmonizowany nadzór – zmniejszając fragmentację regulacyjną, pakiet PSD3 promuje jednolitość w licencjonowaniu i nadzorowaniu instytucji płatniczych w całej UE,
- rozwój i popularyzację nowych technologii – pakiet PSD3 zawiera przepisy regulujące nowe podmioty, takie jak portfele cyfrowe i stablecoiny, zapewniając ich integrację z celami ochrony konsumentów i stabilności finansowej.

Dyrektywa PSD2 i nadchodząca PSD3 kompletnie zmieniają funkcjonowanie całego rynku poprzez zwiększanie jego przejrzystości i poprawy konkurencyjności, która doprowadziła do

wytworzenia się nowych modeli biznesowych świadczących usługi płatnicze i oferujących nowoczesne systemy poprzez wykorzystanie technologii API.

Sektor bankowy czeka wiele zmian w związku z wprowadzeniem w życie koncepcji otwartych finansów i cyfrowego euro, gdzie cała infrastruktura bankowa będzie wymagała aktualizacji oprogramowania wraz z wprowadzeniem nowych rozwiązań cyfrowych i technologicznych, a także konieczność dostosowania wewnętrznych procedur compliance i regulacji w świetle nowych przepisów prawnych. Tym bardziej konieczny będzie rozwój w obszarze cyberbezpieczeństwa, gdyż ciągła digitalizacja narażona jest na ewoluujące formy ataków cybernetycznych na infrastrukturę bankową. Warto zwrócić uwagę, że instytucje finansowe muszą zaadaptować się do nadchodzących zmian, które przyniosą nie tylko nowe rozwiązania i produkty, ale również wiele wyzwań wymagających fundamentalnych przekształceń systemowych.

Mając na uwadze przedstawione w artykule wnioski, należy uznać, że usługi płatnicze stanowią nie tylko fundament nowoczesnej bankowości, lecz także obszar o dużym potencjale innowacyjnym, którego rozwój będzie istotnie wpływać na sposób funkcjonowania całego sektora finansowego w nadchodzących latach.

Bibliografia

Dokumenty prawne

1. COM (2023) 360: Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on a framework for Financial Data Access and amending Regulations (EU) No 1093/2010, (EU) No 1094/2010, (EU) No 1095/2010 and (EU) 2022/2554, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52023PC0360>.
2. COM (2023) 366: Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on payment services and electronic money services in the Internal Market amending Directive 98/26/EC and repealing Directives 2015/2366/EU and 2009/110/EC, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/HIS/?uri=CELEX:52023PC0366>.
3. COM (2023) 367: Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on payment services in the internal market and amending Regulation (EU) No 1093/2010, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/HIS/?uri=CELEX:52023PC0367>.
4. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego, zmieniająca dyrektywy 2002/65/WE, 2009/110/WE, 2013/36/UE i rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 oraz uchylająca dyrektywę 2007/64/WE.
5. Dyrektywa (UE) w sprawie usług płatniczych i usług związanych z pieniądzem elektronicznym w ramach rynku wewnętrznego, zmieniająca dyrektywę 98/26/WE i uchylająca dyrektywę (UE) 2015/2366 i 2009/110/WE.

Wydawnictwa naukowe

1. Awrey, D., Macey, J. (2022). *The Promise and Perils of Open Finance*. Law Working Paper No. 632/2022, European Corporate Governance Institute.
2. Carstens, A., Nilekani, N. (2024). *Finternet: The Financial System for the Future*. BIS Working Papers no. 1178. Bank for International Settlements.
3. Jagodzińska-Komar, E. (2025). Wpływ Dyrektywy PSD3 i Rozporządzenia PSR na sektor finansowy. W: *Finanse Przedsiębiorstwa. Bezpieczeństwo i rozwój*, J. Grzywacz (red.). Warszawa: Oficyna Wydawnicza SGH.

Artykuły naukowe

1. Grzywacz, J., Jagodzińska-Komar, E. (2018). Rola banków i sektora FinTech w kontekście implementacji dyrektywy PSD2, *Kwartalnik KES Studia i Prace*, 2(34), s. 159–169.
2. Grzywacz, J., Jagodzińska-Komar, E. (2019). Rola interfejsu API w modelu otwartej bankowości, *Studia i Prace. Kolegium Zarządzania i Finansów. Zeszyt Naukowy*, 172, s. 41–51.

Materiały internetowe

1. European Court of Auditors. (2025). *Special Report 01/2025: Digital Payments in the EU – Progress towards Making Them Safer, Faster, and Less Expensive, Despite Remaining Gaps*, <https://www.eca.europa.eu/en/publications/SR-2025-01> (dostęp: 30.08.2025).
2. European Merchant Bank. (2025). <https://em.bank/blog/fintech/understanding-psd3-and-its-impact-on-payment-institutions/> (dostęp: 30.08.2025).
3. Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie strategii dla UE w zakresie finansów cyfrowych, 24 września 2020, COM (2020) 591 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0591> (dostęp: 30.08.2025).
4. Komisja Europejska. (2023). *Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie usług płatniczych (PSR)*, COM (2023) 367 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A52023PC0367> (dostęp: 1.09.2025).
5. KPMG. (2023). *Legal Alert: Pakiet PSD3 wprowadzi ramy prawne do tworzenia nowych modeli biznesowych w sektorze finansowym*, <https://kpmg.com/pl/pl/home/insights/2023/07/legal-alert-pakiet-psd3-wprowadzi-ramy-prawne-do-tworzenia-nowych-modeli-biznesowych-w-sektorze-finansowym.html> (dostęp: 30.08.2025).
6. OECD. (2023). *Open Finance Policy Considerations*, https://www.oecd.org/en/publications/open-finance-policy-considerations_19ef3608-en.html (dostęp: 31.08.2025).
7. Pakiet regulacji dot. płatności i otwartych finansów ogłoszony przez Komisję obejmuje także projekt rozporządzenia w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego („PSR”), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/HIS/?uri=CELEX:52023PC0366> (dostęp: 7.09.2025).
8. Projekt dyrektywy PSD3. (2023). <https://www.dlklegal.com/procesy/legislacja/projekt-dyrektywy-psd3-2023-2026/> (dostęp: 30.08.2025).
9. Projekt rozporządzenia PSR. (2023). <https://www.dlklegal.com/procesy/legislacja/projekt-rozporzadzenia-psr-2023-2026/> (dostęp: 30.08.2025).

Development of Payment Services in the Light of the Concept of Open Finance

Abstract

The aim of the article is to analyse the development of payment services in the context of current and upcoming changes in legal regulations in the financial sector. The development prospects for payment services were analysed based on Polish and foreign publications, with particular emphasis on the PSD2 directive, PSD3 directive and PSR regulation. The analysis method in the article allowed for the presentation of changes in the financial sector in connection with the introduction of new EU legal regulations regarding the financial market. Based on the analysis, it can be concluded that the PSD3 Directive and the PSR Regulation will have a significant impact on the creation of an integrated open and safe payment services market in the European Union. The concept of open finance aims to introduce significant changes in the financial sector, which will contribute to increased competitiveness and quality of services as well as better consumer protection.

Keywords: open banking, open finance, PSD2 directive, PSD3
